

O JUBILACIE

Maciej Stanisław Gryczmański urodził się 11 lutego 1937 roku w rodzinie inteligenckiej w Kazimierzu, nieopodal Sosnowca (obecnie dzielnica Sosnowca). Tato pracował w kopalni Kazimierz - Juliusz, mama wychowywała dwójkę dzieci (siostra Jadwiga). W rodzinnym Kazimierzu w latach 1943-1950 uczęszczał nasz Jubilat do szkoły podstawowej. Szkołą średnią, do której dojeżdżał codziennie pociągiem w latach 1950-1954, było znane Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica w Sosnowcu. Kolejnym, ważnym w skutkach etapem w życiu świeżo upieczonego maturzysty była Politechnika Śląska w Gliwicach, a ściślej Wydział Budownictwa Ogólnego i Przemysłowego, z którym związał się przez kolejnych sześć lat (1954-1960). Wybrał ten kierunek nieprzypadkowo, kierując się swoimi upodobaniami do przedmiotów ścisłych. Pracę dyplomową pt: „Most stalowy ramowy ze współdziałającą płytą żelbetową” opracował student Maciej Gryczmański pod kierunkiem Profesora Eugeniusza Jamrozika. W dniu 30 września 1960 roku obronił pracę na ocenę bardzo dobrą i uzyskał dyplom magistra inżyniera budownictwa przemysłowego i ogólnego z zakresu mostownictwa i budowli podziemnych.

Bezpośrednio po ukończeniu studiów mgr inż. Maciej Gryczmański rozpoczął pracę w Biurze Projektów Energetycznych „Energoprojekt” Gliwice, najpierw „przy desce” przez cztery lata (listopad 1960 - kwiecień 1964) jako starszy asystent projektanta i projektant, a przez kolejny rok (od kwietnia 1964 do sierpnia 1965 roku) na budowie jako starszy inspektor nadzoru w elektrowni „Blachownia w budowie” w Blachowni Śląskiej. Od września 1965 roku wiąże się z Politechniką Śląską, a ściślej z Katedrą Mechaniki Gruntów i Fundamentowania. Kierował nią wówczas doc. dr hab. inż. Józef Śliwa, który też był promotorem rozprawy doktorskiej Jubilata.

Publiczna obrona pracy pt.: „Analiza podłoża uwarstwionego metodą elementów skończonych” miała miejsce w dniu 24 października 1973 r., a recenzentami byli Profesorowie: Igor Kisiel z Politechniki Wrocławskiej, Eugeniusz Dembicki z Politechniki Gdańskiej i Feliks Andermann z Politechniki Śląskiej. Warto tutaj nadmienić, że sama rozprawa jako pierwsza w kraju dotyczyła wykorzystania w gemeanice metody elementów skończonych, znanej zaledwie od kilku lat.

Z dniem 1 września 1974 roku dr inż. Maciej Gryczmański przenosi się do Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu, gdzie pracuje na stanowisku docenta kontraktowego (1974-1985), a następnie docenta (1985-1990) i profesora nadzwyczajnego (1990-1992). W okresie pracy w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Opolu doc. dr inż. Maciej Gryczmański uzyskuje tytuł doktora habilitowanego nauk technicznych w specjalności „Geotechnika”. Kolokwium habilitacyjne odbyło się w dniu 2 maja 1984 roku na Wydziale Hydrotechniki Politechniki Gdańskiej, a decyzję zatwierdzającą pozytywny jego wynik CKK podjęła w listopadzie tego samego roku. Dodajmy jeszcze, że tytuł pracy habilitacyjnej brzmiał „Reologiczny model o wzmocnieniu anizotropowym dla szkieletu gruntowego”, a recenzentami w przewodzie habilitacyjnym byli Profesorowie: Eugeniusz Dembicki z Politechniki Gdańskiej, Piotr Wilde z Instytutu Budownictwa Wodnego w Gdańsku oraz Igor Kisiel z Politechniki Wrocławskiej.

Z dniem 1 października 1992 roku powraca doc. dr hab. inż. Maciej Gryczmański na macierzysty Wydział, na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Katedrze Konstrukcji Budowlanych, a od 1 października 1994 roku w Katedrze Geotechniki, której też zostaje kierownikiem. Funkcję tę piastuje do 31 sierpnia 2006 r. W dniu 24 stycznia 1997 r. z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej otrzymuje tytuł profesora. Z dniem 1 kwietnia 2002 roku zostaje profesorem zwyczajnym w Katedrze Geotechniki.

Na dotychczasowe 47 lat pracy 42 przepracował Profesor Gryczmański na uczelniach wyższych, kierując jednostkami naukowo-dydaktycznymi przez 33 lata. I to właśnie praca naukowa i dydaktyczna jest i była największą pasją Jubilata.

Dorobek naukowy Profesora Macieja Gryczmańskiego zawarty został w 180 publikacjach, w tym 6 pracach zwartych i artykułach o charakterze monograficznym. Bardzo ważną pozycję wśród nich stanowią referaty tematyczne (state - of - the - art.) i referaty generalne, wygłaszane na najważniejszych konferencjach ogólnopolskich (np. Konferencja Krynicka, Awarie Budowlane, Krajowe Konferencje Mechaniki Gruntów i Fundamentowania) i konferencjach zagranicznych na zamówienia organizatorów. Łączna liczba prac to 33, w tym referat tematyczny na 13th European Conference on Soil Mechanics and Geotechnical Engineering w Pradze w 2003 r. Twórczy dorobek Profesora dotyczył głównie modelowania konstytutywnego gruntów (w tym własny model sprężysto-plastyczny), metody elementów skończonych i brzegowych w geomechanice oraz nieliniowej analizy zagadnień interakcji budowla-grunt.

Był też Profesor członkiem Komitetów Naukowych ogromnej liczby konferencji i Przewodniczącym Komitetu Naukowego kilku, w tym konferencji, której był pomysłodawcą nt. „Współpracy budowlanej z podłożem”, zorganizowanej już dwukrotnie przez ośrodek białostocki.

Dotychczas Profesor wypromował 7 doktorów nauk technicznych, z których 6 zostało wyróżnionych decyzją Rad Wydziałów. Jedna osoba otrzymała nagrodę, a dwie osoby wyróżnienie Ministra Infrastruktury. Dwa przewody są aktualnie otwarte, a pięciu kolejnych doktorantów przygotowuje się do uruchomienia tej procedury.

Niezwykle istotną część pracy naukowej Profesora stanowią recenzje prac doktorskich, habilitacyjnych oraz wniosków o tytuł naukowy profesora lub stanowisko profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego. Dorobek w tym zakresie ma Profesor Maciej Gryczmański imponujący, zamykający się łączną liczbą 90.

Warto w tym momencie wskazać na dwa ważne okresy w życiu, a tym samym i w pracy zawodowej Jubilata. Pierwszy obejmuje lata 1974 ÷ 1992, drugi dotyczy okresu po roku 1992. W pierwszym okresie był Profesor pełnoetatowym pracownikiem Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Opolu, organizując i kierując w niej Zakładem Geotechniki i Geodezji. Pierwszym sygnałem dla późniejszych osiągnięć Zakładu była zorganizowana po raz pierwszy w Opolu i bardzo dobrze odebrana przez środowisko geotechniczne Konferencja Środowiskowa (maj 1979 r.), podczas której zaprezentowane zostały osiągnięcia i zamierzenia Zakładu. W tym też okresie powstawała rozprawa habilitacyjna Profesora (obroniona w 1984) oraz pierwszy doktorat (obroniony w 1993 roku). Znamiennej cechą pracy w ośrodku opolskim, przeniesioną z powodzeniem do ośrodka gliwickiego, były seminaria otwarte, prowadzone przez Profesora. Do najciekawszych wówczas należało seminarium poświęcone raczkującej, lecz coraz prężniej rozwijającej się w kraju metodzie elementów skończonych. Zakład kierowany przez Profesora wzbogacił się o dobrej klasy sprzęt badawczy (m.in. presjometr, aparaty trójosiowego ściskania), na którym prowadzone były badania nie tylko przez studentów, ale i pracowników WSI w Opolu. Warto także wspomnieć o dużej aktywności Profesora w dziedzinie współpracy z przemysłem, w szczególności z Opolską Przemysłówką i Jego udział w bardzo poważnych projektach (np. hala sportowa w Opolu, budowa osiedli mieszkaniowych w Raciborzu itd.). Wyrazem uznania dla Profesora było powołanie go w wieku 43 lat, w roku 1990, na członka Komitetu Inżynierii Lądowej i Wodnej PAN, a ze strony władz przyznanie odznaczenia „Zasłużony dla Opolszczyzny”.

Kierowany kiedyś przez Profesora Zakład funkcjonuje obecnie w strukturze Katedry Geodezji i Geotechniki na Politechnice Opolskiej. Jeden z wychowanków Profesora, dr hab. inż. Jan Jaremski, jest obecnie kierownikiem Zakładu Geotechniki na Politechnice Rzeszowskiej i profesorem tejże Uczelni, a inny (dr inż. Paweł Fedczuk) przygotowuje rozprawę habilitacyjną. Był też Profesor promotorem kilkudziesięciu dyplomów, z których kilka uzyskało wyróżnienia i nagrody, w tym nagrodę ministra BiPMB.

Nie mniej ważny jest też drugi okres, rozpoczynający się w roku 1992, tj. od czasu powrotu Profesora na Wydział Budownictwa Naszej Uczelni. Pierwsze działania Profesora skierowane zostały na:

- odmłodzenie składu osobowego Katedry i naukową opiekę nad młodymi pracownikami naukowymi,
- szeroko pojmowaną edukację w zakresie sprężysto - plastycznych modeli gruntów, MES i zastosowania statystyki matematycznej,
- rozwijanie dwóch podstawowych tematów badawczych, a mianowicie problematyki współdziałania budynków z podłożem oraz wykorzystania odpadów górniczych w inżynierii lądowej i wodnej,
- tworzenie bazy materialnej, umożliwiającej prowadzenie oryginalnych badań doświadczalnych.

Działania Profesora i sprzyjające okoliczności doprowadziły ponadto do poszerzenia wachlarza przedmiotów geotechnicznych prowadzonych przez Katedrę. Starania te zostały zauważone przez środowisko geotechniczne podczas Konferencji Środowiskowej, zorganizowanej w Gliwicach przez Katedrę w roku 1995 (poprzednia odbyła się na Naszym Wydziale w roku 1968). Następstwem tych działań były kolejne doktoraty, w liczbie sześciu, w tym jeden w obecnej Katedrze Dróg i Mostów. Wyrazem uznania dla osiągnięć i pozycji Profesora było powierzenie mu obowiązków Dziekana Wydziału w latach 1996-1999.

Warto tutaj również wspomnieć o przewodniczeniu przez Profesora już od roku 1994 przez kolejne cztery kadencje Komisji Geotechniki przy KILiW PAN oraz Jego działalności w Polskim Komitecie Geotechniki (m.in. wiceprezydent w latach 2000 - 2005) i w KBN przez dwie kadencje. Ważnym okresem w działalności organizacyjnej Profesora była XIII Krajowa Konferencja Mechaniki Gruntów i Fundamentowania w Szczyrku, zorganizowana przez ośrodek gliwicki w roku 2003.

Zawsze są i były bliskie Profesorowi kontakty z przemysłem. Realizowane dla bardzo wielu firm i instytucji zlecenia, projekty, opinie czy też konsultacje stanowiły, bo tak je traktował, wyzwanie, które lubił podejmować i które go silnie motywowały. Na stałe współpracuje lub współpracował z licznymi przedsiębiorstwami wykonawczymi i biurami projektów, głównie na terenie Górnego Śląska.

Współpracę z przedsiębiorstwami geologicznymi rozpoczął już w styczniu 1967 roku, pracując przez pełnych pięć lat (do grudnia 1972) na pół etatu jako rzeczoznawca gruntowy w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Wiertniczo-Geologicznym w Tychach. Dopełnieniem kontaktów z przemysłem jest firma Doradztwo i Projektowanie Geotechniczne „GEOKONSULTING”, której jest właścicielem od stycznia 1989 roku do chwili obecnej.

Profesor Maciej Gryczmański jest niekwestionowanym autorytetem w środowisku geotechnicznym z zakresu geomechaniki i geoinżynierii. Dotyczy to w szczególności modelowania konstytutywnego ośrodka gruntowego, metody elementów skończonych oraz posadowienia konstrukcji i budowli inżynierskich w trudnych warunkach geotechnicznych.

Wyrazem uznania ze strony organizacji technicznych, władz Uczelni i Państwa Polskiego są odznaczenia, które Profesor otrzymał. Wymieńmy je w kolejności: nagroda Zarządu Głównego PZITB im. W. Żencykowskiego w roku 1980, nagrody Rektora indywidualne I i II stopnia za osiągnięcia naukowe, organizacyjne i rozwój kadry w latach 1998, 1999, 2002 i 2004 oraz Złoty Krzyż Zasługi (1986), Zasłużony dla Opolszczyzny i Politechniki Śląskiej (odpowiednio: 1979 i 1999), szczególnie bliski Profesorowi Medal Komisji Edukacji Narodowej (2001) i Krzyż Kawalerski Odrodzenia Polski - kl. V (2003).

Tak można by w dużym skrócie ująć dotychczasowy dorobek naukowy, zawodowy i organizacyjny Profesora M. Gryczmańskiego. Warto jednak przy tej okazji wskazać na inne strony osobowości i działalności Profesora, ukazujące pełniej Jego sylwetkę. Nie ulega wątpliwości, że dzięki dużej wiedzy, a także umiejętności jej przekazywania w formie ustnej i pisemnej, a także otwartości wobec innych oraz przyjacielskiego stosunku, zwłaszcza do studentów i młodszych kolegów zasłużył Profesor na szacunek i przyjaźń bardzo wielu osób. Dostrzec można u Profesora rzadką umiejętność realizowania wielu spraw równolegle oraz koncentracji nad każdą z nich w dowolnej chwili, co nierzadko skutkuje dużym stresem u tych, którzy uczestniczą w tych pracach czy to w sposób bezpośredni czy też pośredni. Wspomniana otwartość na rozmówcę lub słuchacza (Profesor rzadko wówczas spogląda na zegarek) prowadziła nieraz do niezamierzonych opóźnień. Znane mi są sytuacje, w których

Profesor wsiadał do pociągu w ostatniej chwili, dyskutując jeszcze z kimś po drodze najczęściej o geotechnice, ale nie tylko, czy też przypadki wchodzenia wprost z „pociągu” na mównicę, by wygłosić referat. I rzecz ciekawa, pomimo wielu takich sytuacji, Profesorowi zwykle dopisywało szczęście.

Warto także wspomnieć o znakomitej pamięci Profesora, zwłaszcza do nazwisk, dat, fraszek a także dowcipów, których niejednokrotnie byliśmy świadkami.

Gratulując Profesorowi tak pięknego Jubileuszu, warto zwrócić uwagę nie tyle na liczbę lat, których już dożył, lecz treść, którą te lata wypełnił. Dany Mu talent pomnaża, służąc budownictwu, a w szczególności geotechnice i geotechnikom.

Przy okazji tak pięknego Jubileuszu nie można nie wspomnieć o Pani Profesorowej, Pani Marucie Gryczmańskiej. Jej to wyrozumiałości i zrozumieniu pasji Męża z całą pewnością Pan Profesor bardzo dużo zawdzięcza.

Wszystkiego dobrego Panie Profesorze.

Dr hab. inż. Jerzy Sękowski, prof. w Pol.Śl.

Kierownik Katedry Geotechniki